

1. 12. 2017

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ministerstvo chystá změnu zastaralé imisní vyhlášky, plátci nesmyslných desátků jsou ale ostražití

Ministerstvo zemědělství říká, že přistoupí ke změně více než dvacet let staré vyhlášky o náhradách škod způsobených na lesních porostech, která státnímu podniku Lesy ČR bez povinnosti prokazovat skutečnou škodu zaručuje každoročně pohodlný příjem od energetiků. Vyhláška však vychází z osmdesátých let, kdy na lesy padaly během kyselých dešťů tuny síry a oslabené porosty pak hromadně umíraly, nutně tedy neodpovídá realitě.

Špaček & Krpcová
advokátní kancelář

Každý, kdo chodí alespoň někdy do lesa, ví, že dnes je situace zcela jiná. Zejména Krušné a Jizerské hory se z imisních kalamit vzpamatovaly, katastrofické obrázky z osmdesátých let se staly díky rozsáhlému útlumu průmyslové výroby zejména po pádu NDR a s odsířením koncem devadesátých let minulého století minulostí a notorieta je, že více než imise škodí lesům sucho, ozon. Vyhláška i přes stovky miliard investovaných do masivního (až 90ti procentního) snížení emisí oxidů síry a dusíku aktualizována nebyla a Lesy se snaží získat, co se dá. Imisní škody platí lokální výtopny, sklárny, a i pokud si vodárna postaví ekologicky šetrnou kogenerační jednotku, poškozují tím podle argumentace Lesů ČR - opírající se o vyhlášku - naše lesy a vodárna musí kompenzovat. Nyní ministerstvo zemědělství slibuje pod tlakem změnu. Lze ale očekávat, že resort, pod něhož státní podnik Lesy ČR spadá a podle kterého byla vyhláška ještě začátkem roku naprosto v pořádku, připraví skutečně přelomovou novelizaci? Vzdají se jistého příjmu úplně Lesy ČR, které řadu let uplatňovaly škody na základě vyhlášek s prokazatelnými formálními, materiálovými i logickými vadami? Existují důvody k obavám, že výsledek k nápravě situace nepovede.

Jak to všechno začalo

V 70. a 80. letech minulého století docházelo vlivem těžkého průmyslu a uhelných elektráren k rozsáhlému poškozování lesních porostů vlivem imisí oxidů síry (SOx) a oxidů dusíku (NOx). Zejména v období 1978-1987 lze hovořit o skutečné imisní kalamitě. Vědci dávali do přímé souvislosti objem emisí a zdravotní i kvalitativní stav lesů, o čemž zejména v osmdesátých letech nejspíš nemohlo být sporu. Poněkud problematickou se jeví skutečnost, že vyhláška č. [78/1996](#) Sb., o stanovení pásem ohrožení lesů pod vlivem imisí, a následně související vyhláška č. [55/1999](#) Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích vznikly v době, kdy skutečná imisní kalamita dávno pominula a lesní porosty začaly regenerovat.

Tato právní úprava ukládá znečišťovatelům povinnost platit za „škody ze snížení přírůstu“ na základě

předpokladu, že působením imisí (není rozlišen druh) dochází k chřadnutí porostů. Ty byly rozčleněny do tzv. pásem (A až D) podle předpokládané intenzity poškození: v pásmu A meziročně úhyn až 20 % stromů, v pásmu B až 15 % stromů atd. Již v době vzniku vyhlášek bylo zřejmé, že se změnou imisní situace bude patrně nezbytné hypotézy vyhlášek upravit podle skutečného stavu. Dokument Ministerstva zemědělství s názvem Revize pásem ohrožení lesních porostů imisemi v ČR k 1. 1. 1997 ostatně výslovně uvádí: „...se snížením imisí dojde i ke zlepšení zdravotního stavu porostů a proto bude nutné vždy vyhlášky aplikovat společně s podrobným terénním výzkumem a revizemi pásem ohrožení imisemi.“ V rámci rozsáhlých ekologických investic, nejprve ke konci 90. let a v druhé vlně v minulém a současném desetiletí, došlo k razantnímu poklesu emisí SO_x a NO_x. Emise oxidu siřičitého i pevných částí popílku spadly o více než 90 %, emise oxidů dusíku o polovinu a oxidu uhelnatého o téměř 80 %.

Přestože eminenti na základě reálných dat o poklesu imisí používání vyhlášky v praxi zpochybňují, Lesy ČR po nich stále požadují platby v nezměněné výši a o nezaplacené desátky se soudí. Dotčené firmy proto přistoupily k přezkoumání správnosti hypotéz uvedených ve vyhlášce. Pokud by totiž vyhláškova rychlost odumírání lesních porostů odpovídala realitě, musely by po dvaceti letech být rozsáhlé oblasti zcela bez porostu a jinde by lesy musely vypadat jako zoufalé zbytky původního stavu. V průběhu roku 2016 a počátkem roku 2017 proto proběhla v různých částech České republiky terénní šetření v místech, která jsou od roku 1997 zařazena do vyšších pásem ohrožení. Ani v jednom jediném případě neodpovídala dynamika chřadnutí hypotéze vyhlášek. Právě naopak, z dlouhodobých šetření zdravotního stavu lesů je zřejmé, že nejpozději od roku 1997 dochází k postupné regeneraci lesních porostů. Například jeden z největších odborníků na toto téma, profesor Jakub Hruška z České geologické služby a Ústavu pro výzkum globální změny Akademie věd nedávno pro internetový deník Aktuálně.cz řekl: „Tato pásma byla už od samého počátku naprosto odborně vadná. Máme studii, jak to s imisemi skutečně vypadá. Vyhláška by se měla okamžitě zrušit a státní podnik by měl peníze vrátit. Při vzniku vyhlášky se vycházelo z předpokladu, že lesy zakreslené v pásmech by měly brzy uhynout. To se nestalo, ani nestane.“

Vyhláška 78/1996 Sb. jako učebnicový příklad formálních a materiálních vad podzákoného právního předpisu

Očividný rozpor mezi predikcí a realitou není jedinou vadou vyhlášky č. [78/1996 Sb.](#) Ta ve svém ustanovení § 2 odst. 1 a 2 stanoví, že: „*pásma ohrožení lesů pod vlivem imisí jsou zakreslena do lesnických map v souvislém zobrazení. Lesnické mapy se zákresem pásem ohrožení jsou veřejně přístupné od 1. ledna 1997 na okresních úřadech.*“ Zánikem okresních úřadů k 31. 12. 2002 přešly jejich pravomoci na krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Zmiňované lesnické mapy se však na žádném úřadu v rámci České republiky v analogové podobě nenacházejí. Existují pouze v digitální podobě, která ale odpovídá pouze současnému stavu a není možné z ní zjistit žádná historická data, tedy například, jak tyto mapy vypadaly v konkrétních letech v minulosti, u kterých probíhají mezi Lesy ČR a emitenty spory.

Vyhláška tedy odkazuje na neexistující dokumenty. Ty přitom mají sloužit jako nezbytný podklad pro výpočet škody ze snížení přírůstu lesního porostu ve smyslu ustanovení § 9 vyhlášky ministerstva zemědělství (MZE) č. [55/1999 Sb.](#) Výpočet totiž obsahuje důležitý koeficient K₁, odvislý právě od zakreslených pásem ohrožení, který má být uvedený v příloze lesnických map. Vzhledem k tomu, že lesnické mapy nejsou veřejně dohledatelné, je s podivem, jak mohly Lesy ČR výpočty bez tohoto klíčového koeficientu vůbec provést.

„Nemůžeme tu pěstovat smrky“

Kromě škody za „snížení přírůstu“ požadují Lesy ČR po emitentech zaplacení náhrad škod „ze

snížení produkce lesního porostu v důsledku záměny dřevin“ dle §10 vyhlášky č. [55/1999](#) Sb. Podstatou těchto škod je tvrzení, že v určitých oblastech nebylo možné pěstovat tzv. cílovou - resp. hospodářsky nejvýnosnější dřevinu (obvykle smrk ztepilý) a bylo nutné jej nahradit dřevinou jinou, méně výnosnou. Rozdíl pak LČR požadují po emitentech. K rozhodnutí nepoužívat k obnově lesních porostů smrk ztepilý ale nahradit jej jinými dřevinami, dospěl právní předchůdce Lesů ČR v polovině 70. let minulého století. Je tedy zřejmé, že zmíněná škoda nemůže být uplatňována v porostech starších 41 let. Dle znaleckých posudků jsou však stovky případů, kdy Lesy ČR požadují náhradu škody u porostů založených dokonce dříve, než byly příslušné emisní zdroje vůbec uvedeny do provozu. V takovém případě je ale uplatnění škody naprostý logický nesmysl.

Z právního hlediska je rovněž diskutabilní celý koncept imisní vyhlášky. V současné době česká legislativa (v návaznosti na evropskou) stanovuje velmi přísně povolené objemy emisí. Tyto povolené limity se pravidelně každých několik let velmi zpřísňují. Například letos na jaře se Evropa shodla na další regulaci, která bude pro českou energetiku znamenat investice v řádu desítek miliard korun. Průmyslové a energetické podniky navíc musejí do státního rozpočtu odvádět poplatky i za ty vypuštěné emise, které limity splňují. Sankcionovat tak podniky dvakrát ještě imisní vyhláškou tak nedává žádný smysl.

Nikde jinde v Evropské unii se škoda způsobená imisemi na lesních porostech nevymáhá. Tento paradox září dvojnásobně jasně, když si uvědomíme, že uhelné pánve, na kterých stojí české elektrárny, které emise vypouštějí, samozřejmě nekončí na našich hranicích. Porosty od Krušných hor po Jeseníky jsou stejně tak vystaveny působení německých a polských uhelných elektráren. Po nich ale Lesy ČR žádnou škodu nevymáhají.

Lze čekat nápravu?

Jak již bylo řečeno na začátku, Ministerstvo zemědělství letos v říjnu poprvé přistoupilo na možnost, že by více než dvacet let stará imisní vyhláška mohla doznat změn. Nebylo to ale dobrovolně. Sporná vyhláška se totiž dostala až na stůl Veřejného ochránce práv. Obsahem novely bude nový systém zón zdravotního stavu lesů v ČR, který připravuje ministerstvo prostřednictvím Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem. Nový systém, který bude vyhodnocovat stav lesů mimo jiné pomocí dálkového průzkumu, by měl být nasazen v příštím roce.

Přestože emitenti vítají, že se ministerstvo po letech rozhoupalo k akci, zůstávají vůči připravované novele ostražití. Není totiž jasné, do jaké míry bude chřadnutí lesních porostů nadále připisováno imisím a jak se vlastně bude dokazovat. Např. měření imisí oxidu siřičitého (SO₂) je postupně odpojováno, protože hodnoty jeho koncentrace se dostaly pod hranici měřitelnosti. Škody na lesích připisují odborníci zcela jiným faktorům - suchu (v důsledku klimatických změn), ale i chybným rozhodnutím Lesů ČR v minulosti. Desetiletí intenzivního hospodaření a vysazování monokultur zničily podle specialistů přirozenou obranyschopnost lesů, což se projevuje na jejich oslabení a náchylnosti k nemocem mnohem více než klesající imise.

Mgr. Jan Špaček, advokát

[Špaček & Krpcová advokátní kancelář](#)

Revoluční 762/13
110 00 Praha 1

Tel: 737 47 87 68
Tel: 602 70 93 81
e-mail: info@skak.cz

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Právní průvodce českou krajinou](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Směrnice o transparentnosti odměňování a GDPR: Nové regulatorní paradigma ochrany osobních údajů v pracovněprávních vztazích](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Proměna definice závislé práce a konec postihování pracovníků: Analýza dopadů připravovaného zákona o platformové práci](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)